

Бр. 03-483/1

30.10.2019 година

Скопје

**ПРЕДМЕТ: КОМЕНТАРИ, ЗАБЕЛЕШКИ, ПРАШАЊА И ПРЕДЛОЗИ НА ПРЕДЛОГ- ЗАКОН
ЗА ОБЛИГАЦИОНИТЕ ОДНОСИ**

**ПОДНОСИТЕЛ: Здружение за остварување на заеднички интереси на банките и
унапредување на нивното работење МАКЕДОНСКА БАНКАРСКА
АСОЦИЈАЦИЈА – Скопје, со ЕМБС 7277156 и седиште на ул. Скопје ул.
“Никола Кљусев” бр. 6 1000 Скопје**

I. ВОВЕДЕН ДЕЛ

Здружението за остварување на заеднички интереси на банките и унапредување на нивното работење – МАКЕДОНСКА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА – Скопје (во понатамошниот текст: МАКЕДОНСКА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА) е самостојно правно лице и облик на здружување преку кое сите банки и штедилници во Република Северна Македонија дејствуваат заради остварување развој и унапредување на нивното работење.

Имајќи ја во предвид засегнатоста на членовите на МАКЕДОНСКАТА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА – Скопје од одредени сегменти и одредби содржани во текстот на Предлог-Законот за облигационите односи објавен на електронскиот систем Електронски национален регистар на ден 10.10.2019 година МАКЕДОНСКАТА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА – Скопје во свое лично име како и во име на своите членови, во утврдениот рок доставува коментари, забелешки, прашања и предлози.

Во таа смисла, во продолжение на текстот, се издвојуваат конкретни одредби содржани во Предлог-законот за облигационите односи и за секоја од нив се дава посебен коментар за соодветно изменување и/или дополнување на предложениот текст. Воедно, се истакнуваат и конкретни предлози и иницијативи за дополнување на предложениот текст со регулирање на одредени прашања кои не опфатени во него.

II. КОМЕНТАРИ, ЗАБЕЛЕШКИ, ПРАШАЊА И ПРЕДЛОЗИ

ЧЛЕН 44- ДЕЈСТВО НА МОЛЧЕЊЕ НА ПОНУДЕНИОТ

(1) Молчењето на понудениот не значи прифаќање на понудата.

(2) Нема дејство одредбата во понудата според која што молчењето на понудениот или некое друго негово пропуштање (на пример, ако не ја одбие понудата во определениот рок или ако испратениот предмет за кој му се нуди склучувањето на договорот не го врати во определениот рок и слично) ќе се смета како прифаќање.

(3) Кога понудениот се наоѓа во постојана деловна врска со понудувачот во поглед на определени стоки, се смета дека ја прифатил понудата што се однесува на таквите стоки, ако не ја одбил веднаш или во оставениот рок.

(4) Во овој случај, договорот е склучен во моментот кога понудата стигнала до понудениот.

ПРАШАЊЕ:

Дали доставеното известување (понуда) за промена на каматна стапка за следниот период на орочување, во кој се наведува дека доколку не одговорат до наведениот рок (еден ден пред денот на реорочување), е прифатлив начин да се смета дека понудата е прифатена?

ЧЛЕН 60- СОГЛАСНОСТ ЗА СКЛУЧУВАЊЕ НА ДОГОВОР

КОМЕНТАР:

(1) Кога со статут, договор за друштво или со друг општ акт на правното лице е утврдено и во надлежниот регистар запишано дека негов застапник може да склучи определен договор само со согласност на овластен орган на правното лице, согласноста може да се даде претходно, истовремено или дополнително, ако во регистарот не е запишано нешто друго.

(2) Другата страна има право да го повика правното лице, неговиот овластен орган во примерен рок да се изјасни дали дава согласност, па ако тој не го стори тоа, се смета дека согласноста не е дадена.

(3) Дополнителната согласност има повратно дејство, ако поинаку не е договорено.

(4) Договорот е ништовен ако не е дадена согласност.

(5) Овие правила се применуваат и во случајот кога со статут, договор за друштво или со друг општ акт на правното лице е определено дека застапникот може да склучи некој договор само заедно со определен орган на тоа лице.”

ЗАБЕЛЕШКА:

Избришана е одредба од тековниот закон која предвидува можност да се бара надомест член 47 став 5 од тековен закон :

“(5) Кога според одредбите на овој член се смета дека договорот не е склучен, совесната страна може да бара од правното лице справедлив надомест.”

ПРЕДЛОГ: Да се остави оваа законска одредба и да не се брише од новиот закон. Со нејзиното бришење се одзема можноста совесна страна да бара надомест доколку договорот се испостави дека е ништовен.

ЧЛЕН 77 (3)- ПРАВНИ ПОСЛЕДИЦИ ОД НЕДОСТИГОТ НА ПОТРЕБНАТА ФОРМА

(3) Делумните помали недостатоци не влијаат на полноважноста на договорот.

ПРАШАЊЕ:

За какви делумни помали недостатоци станува збор?

ЧЛЕН 79 (2), (3) и (4)- ПРИВАТНА ПИСМЕНА ИСПРАВА

(2) Договарачот кој не знае да пишува или има изгубен вид, доволно е на исправата да стави свој ракознак, односно своерачен потпис заверен со своерачен потпис од двајца сведоци или од надлежен орган или нотар.

(3) Договарачот кој поради природен телесен недостаток или од некој друга причина ниту може да ја потпише исправата, ниту пак да стави свој ракознак, доволно е да даде изјава заверена со своерачен потпис од двајца сведоци или од надлежен орган или нотар, на самата исправа, со која ја прифаќа содржина внесена во истата.

(4) Покрај претходните правила, кога договарач е лице кое има изгубен слух, изгубена моќ на говор или изгубен слух и изгубена моќ на говор, покрај сведоците или надлежен орган или нотар, задолжително е и присуството на толкувач.

ЗАБЕЛЕШКА:

Законот за нотаријат ги предвидува наведените случаи и постапката како се постапува кога пред нотар ќе пристапи лице со изгубен вид или слух, неписмено лице или лице со телесен недостаток.

ПРЕДЛОГ:

Заради воедначени законски одредби и избегнување на евентуална колизија помеѓу законите, предлагаме во овој дел законодавецот да упати на законот за нотаријат.

Воедно предлагаме поимите лице со изгубен вид, лице со изгубен слух и лице со изгубен моќ на говор да се заменат со термините слепо лице, немо лице, глуво и глувонемо лице, со што би имало усогласена терминологија на овии поими со постојните во Законот за нотаријат.

ЧЛЕН 102 - ПОСЕБНА ФОРМА НА ПОЛНОМОШНО

Пропишаната форма за некој договор или за некоја друга правна работа важи и за полномошното за склучување на тој договор, односно за преземање на таа работа.

ПРЕДЛОГ:

Да се појасни и прецизира одредбата во однос на тоа врз основа на што е пропишана формата или да се врати одредбата согласно моментално важечкиот закон.

ЧЛЕН 107 – ВРАЌАЊЕ ИСПРАВА ЗА ПОЛНОМОШНО

КОМЕНТАР:

По престанувањето на полномошното, полномошникот е должен да му ја врати на властодавачот исправата за полномошно.

ПРЕДЛОГ:

Предлагаме оваа одредба да се избрише од причина што нејасно е зошто е потребно исправата да се врати на властодавачот кога полномошното престанува со истек на периодот за кој е дадено или со изјава за негово отповикување.

ЧЛЕН 119 - ДОПОЛНИТЕЛНО ИСЧЕЗНУВАЊЕ НА ПРИЧИНАТА ЗА НИШТОВНОСТА

КОМЕНТАР:

Ништовниот договор не станува полноважен кога забраната или некоја друга причина за ништовноста дополнително ќе исчезне.

ЗАБЕЛЕШКА:

Избришана е одредба од тековниот закон која предвидува можност за извршен договор ништовност да не може да се истакнува член 99 став 2 од тековен закон :

“(2) Ако забраната била од помало значење, а договорот е извршен, ништовноста не може да се истакнува.”

ПРЕДЛОГ:

Да се остави оваа законска одредба и да не се брише од новиот закон.

ЧЛЕН 121 - НЕОГРАНИЧЕНО ИСТАКНУВАЊЕ И УТВРДУВАЊЕ НА НИШТОВНОСТА

КОМЕНТАР:

Предложениот член се разликува од член 102 од Законот за облигационите односи (објавен во Службен весник на РСМ бр. 18/2001...123/2013) во смисла да дополнително се предвидува дека и другите права на страните по основ на ништовноста не престануваат.

На овој начин, а во услови на временско неограничување на правото на истакнување и утврдување на ништовноста, се создава правна несигурност кај секоја од страните по однос на побарувањата од ништовниот договор (долг, стекнување без основ, надомест на штета) во смисла да истите не се подведуваат под роковите на застареност и утврденото за започнување на течење и настапување на застареноста во посебниот оддел од предлог-законот со наслов: “Застареност” (членови 396-430 од Предлог-законот).

Практично тоа би значело дека, иако една од страните на конкретен договор има сознание за постоење на конкретна причина за ништовност на договорот, сепак одлучува да поведе судска постапка за утврдување на ништовност на договор после протек на неодреден временски период (пример: 5, 10, 50 или повеќе години од неговото склучување), а во случај на донесување на правосилна судска одлука со која е утврдена ништовност на договорот, таа страна би стекнала нов рок од 5 години во кој наплатата на побарувањето по основ на ништовниот договор ужива судска заштита.

Од тие причини, предлог е да се брише делот од член 121 кој гласи: “другите права на страните по основ на ништовноста, не престануваат”, а членот да гласи: “Правото на истакнување и утврдување на ништовноста не престанува”.

На овој начин, како и досега така и во иднина, би требало паричните побарувања од ништовни договори да подлежат на роковите на застареност предвидени во посебниот оддел од Предлог-законот со наслов: “Застареност” (членови 396-430 од Предлог-законот).

ЧЛЕН 151 СТАВ 4 - ПОИМ И ОБВРЗНОСТ НА ОПШТИТЕ УСЛОВИ НА ДОГОВОРОТ

КОМЕНТАР:

Предмет на анализа е делот од текстот на став 4 каде се вели следното: “општите услови на договорот мораат да бидат објавени на вообичаениот начин”.

Наведената одредба е формулирана на начин согласно кој се создава задолжителна обврска за договорната страна – составувач да истите ги објави на вообичаен начин.

Имајќи во предвид дека банките и штедилниците во рамки на нивното редовно работење користат голем број на договори за различни производи кои содржат стандардни договорни одредби што ги предлагаат на своите клиенти, а во услови кога таквите договорни одредби подлежат на континуирано ревидирање, изменување и адаптирање зависно од карактеристиките на производите и потребите на клиентите, се чини невозможно да се

исполни задолжителната обврска да истите бидат континуирано објавувани на вообичаен начин.

Во таа смисла, а имајќи ја во предвид и доволната правна заштита на другата договорна страна во членовите 151 и 152 од Предлог-законот, се предлага зборот: “мораат” кој се однесува на објавување на општите услови на вообичаениот начин, да се замени со зборот: “може”. Во останатиот дел, став 4 да остане непроменет.

ЧЛЕН 300 – ВИСИНА НА СТАПКАТА НА ЗАКОНСКА КАЗНЕНА КАМАТА

Член 300, став 1, алинеа 1 и 2 кој гласи:

(1) Стапката на законската казнена камата се определува за секое полугодие и тоа во висина на каматната стапка од основниот инструмент од операциите на отворен пазар на централната банка на државата (референтна стапка), што важи на првиот ден од тековното полугодие, зголемена за:

- 1) осум процентни поени во трговските договори и договорите меѓу трговци и лица на јавното право и
- 2) шест процентни поени во договорите во кои барем едното лице не е трговец.

ЗАБЕЛЕШКА:

Процентот е многу низок и ќе влијае и врз редовните каматни стапки на кредитите, особено кај тие со ЕУР клаузула, каде трендот на движење на стапката на едномесечен еурибор е ниска со минусен предзнак. Ваквите стапки ќе влијаат и врз висината на максимално дозволена СВТ согласно новите измени кон Закон за заштита на потрошувачи при договори за потрошувачки кредити, каде максимално дозволена СВТ не смее да биде 5 пати повисока од моментално важечка законска казнена камата.

Доколку законската казнена камата биде премногу ниска и се изедначи со редовните каматни стапки, нема да ја има улогата на дестимулативност за клиенти кои не ги измируваат своите обврски во рок на доспеаност. Исто така, прениските каматни стапки не се реален одраз на високиот кредитен ризик кој постои кај необезбедените побарувања, како што се побарувањата по кредитни картички и дозволени пречекорувања.

ПРЕДЛОГ:

Стапката да остане 8 и 10 процентни поени, наместо предложените 6 и 8 процентни поени.

ЧЛЕН 300 (4) - ВИСИНА НА СТАПКАТА НА ЗАКОНСКА КАЗНЕНА КАМАТА

ПРЕДЛОГ:

Да се внесе пред ЛИБОР стапката рочноста за која однесува која е изведена преку претходен став (3), односно дека се однесува за едномесечна ЛИБОР стапка:

(4) Кога за соодветната валута на обврската изразена или определена во странска валута не се објавува едномесечна стапка на ЛИБОР, како референтна се смета едномесечната стапка на ЕУРИБОР

Се предлага по ставот 4 да се додаде нов став 5 кој ќе гласи:

“(5) Кога референтната стапка, било за парична обврска изразена во домашна валута или за парична обврска изразена или определена во странска валута, има негативна вредност, во тој случај истата ќе се смета дека е 0 (нула).”

ЧЛЕН 301 (1) – ВИСИНА НА СТАПКАТА НА ДОГОВОРНА КАЗНЕНА КАМАТА

ПРЕДЛОГ:

Во став 1 зборот „30“ да се замени со зборот „50“.

Став 3, 4, 5, и 6 да се бришат со оглед да создаваат правна несигурност во правниот промет.

ЧЛЕН 303 – НАЧИН НА ПРЕСМЕТКА НА КАЗНЕНАТА КАМАТА

ЧЛЕН 305 – КАКО И ДО КОГА ТЕЧЕ КАЗНЕНАТА КАМАТА

ПРЕДЛОГ:

да се брише став 2, 3 и 4.

ЧЛЕН 310 СТАВ 2 – КОГА ДОЛЖНИКОТ Е НЕСПОСОБЕН ЗА ИСПОЛНУВАЊЕ (ГЛАВА: ПОБИВАЊЕ НА ДОЛЖНИКОВИ ДЕЈСТВИЈА)

КОМЕНТАР:

Обврската за уредно доставување на најмалку два последователни писмени препорачани повика од доверителот до должникот предвидена во ставот 2 има ограничувачки карактер со тоа што се инсистира на користење исклучиво на препорачана поштенска пратка во услови на постоење на повеќе начини на комуникација помеѓу страните.

Исто така, практично е неизводливо а воедно и неоправдано во случај на известување на должникот преку доставување на налог за извршување (што во судската пракса се прифаќа како повик од доверител до должник во услови на достасани побарувања и отпочнато извршување), доверителот да има обврска да достави и втор повик до должникот.

Воедно, се упатува забелешка и на делот од став 2 согласно кој се предвидува да исполнетоста на условот да должникот е неликвиден се доведе во врска со неможноста на доверителот да го намира своето побарување во постапка за извршување.

Имено, во услови кога предмет на побивање е она должниково правно дејствие кое е преземено на штета на доверител и кога побивањето може да се врши со тужба во точно утврден рок од три години, не може побивањето да се условува со претходна обврска да се спроведе извршување во случаите кога доверителот располага со една или повеќе извршни исправи.

Ваквиот предлог не воспоставува праведна рамнотежа помеѓу интересите на доверителот и на должникот, го лишува и оневозможува доверителот од наплатата на неговите побарувања и дава неоправдана заштита на можните злоупотреби од страна на должникот во преземање на дејствија на пренос и отуѓување на неговиот имот на трето лице – стекнувач само за да избегне спроведување на присилно извршување.

Имено, извршувањето се спроведува во временски период кој однапред не може да се утврди бидејќи зависи од повеќе околности надвор од контролата на доверителот, како што се следните: повторување на циклуси на продажби повеќе пати поради неуспешни јавни наддавања; немање услови за продажба по пат на спогодба; извршување врз различни средства за извршување согласно кои доверителот на месечна основа се намирува за многу мал износ, амортизација на имотот и стварите кои се предмет на извршување со протек на време и сл.

Оттука, во ситуација на исполнетост на условите од член 311 од предлог – законот т.е. кога очигледно дошло до преземање на правно дејствие од страна на должникот на штета на доверител, не може како услов за побивање на должниковото дејствие да се поставува негативниот исход од постапката за намирување во извршна постапка.

Напротив, доколку должникот и солидарните должници секој од нив како гарант – платец се обврзале со исполнување спрема доверителот, во таков случај доверителот мора да има законска можност да спречи располагања од страна на било кој солидарен должник со неговиот имот а на штета на доверителот. Воедно, ако не се започне постапката по тужба веднаш по сознанието за преземање на дејствие на штета на доверителот, може да се пропушти наведениот рок од три години, а можни се и други слични дејствија од страна на стекнувачот во полза на други стекнувачи, така што ќе се оневозможи било какво намирување на доверителот врз конкретен имот на должник/солидарен должник кој требало да биде предмет на извршување.

Од тие причини, предлагаме ставот 2 од член 310 од Предлог-законот да се преформулира на начин согласно кој ќе се предвиди следното:

- уредно доставување на најмалку една опомена од доверителот до должникот во вкупен рок од не помалку од четириесет и пет дена,
- ќе се дозволи на доверителот во услови кога истиот обезбедил една или повеќе извршни исправи за своето побарување, како и при исполнетост на условите од член 311 од предлог-законот, непречено и независно од исходот на постапката за извршување, да може благовремено да ги побива должниковите дејствија кои се преземени на негова штета.

ЧЛЕН 343 (2) - ЗАСМЕТУВАЊЕ НА КАМАТИТЕ И ТРОШОЦИТЕ

КОМЕНТАР:

(2) Кај повремените побарувања (какви што се ануитетите со кои што во еднакви однапред определени повремени износи се отплатуваат главнината и каматите), засметувањето на главнината, каматите и трошоците мора да биде соодветно пропорционално определено во рамките на секое повремено побарување.

ЗАБЕЛЕШКА:

Ваквата формулација на одредбата не е јасна, остава простор за дилема дали под повремени побарувања се подведуваат само ануитетите кај Договорите за кредит кои вклучуваат главнина и камати, а не трошок и текстот во заградата упатува на побарувања по ануитети за кредити.

ПРЕДЛОГ:

Предлагаме или јасно да се дефинираат кои се повремените давања и начинот на нивното засметување или текстот во заградата да се брише.

ЧЛЕНОТ 350 - ПОСЕБНО ЗА ИСПОЛНУВАЊЕ НА ПАРИЧНИ ОБВРСКИ ОД ТРГОВСКИ ДОГОВОРИ И ОД ДОГОВОРИ ПОМЕЃУ ТРГОВЦИ И ЛИЦА НА ЈАВНОТО ПРАВО ВРЗ ОСНОВА НА ИЗВРШНА ИСПРАВА

ПРЕДЛОГ:

Не е јасна целата одредба, предлагаме да се преформулира и појасни во кои случаи ќе се применува овој начин на обезбедување на парични обврски со извршна исправа и на кој начин.

ЧЛЕН 415 (2) – ПОБАРУВАЊА УТВРДЕНИ ПРЕД СУДОТ ИЛИ ПРЕД ДРУГ НАДЛЕЖЕН ОРГАН

КОМЕНТАР:

Предмет на анализа е ставот 2 каде се вели дека: “Наведениот рок од десет години не подлежи на прекин или на застој”.

Имено, ако се знае дека застареноста започнува да тече првиот ден по денот кога доверителот имал право да бара исполнување на обврската (член 397 став 1 од Предлог – законот), а настапува кога ќе истече времето определено со овој закон или во друг пропис во кое доверителот можел да бара исполнување на обврската (член 396 став 2 од Предлог-законот), предвидувањето на одредба согласно која “побарувањата утврдени пред судот или пред друг надлежен орган застаруваат за десет години и таквиот рок не подлежи на прекин и

Македонска Банкарска Асоцијација

застој”, би значело воведување на т.н. апсолутен рок на застареност од десет години после кој, со приговор од страна на должникот а без оглед што доверителот навремено презел дејствие пред надлежен орган за остварување на своето побарување и постапката е во тек, престанува правото да се бара присилно исполнување на обврската.

Со наведениот став 2 од член 415 од предлог-законот директно се ускратуваат правата на доверителите и истите се лишуваат од наплата дури и кога благовремено презеле дејствија пред надлежен орган за остварување на нивните побарувања. Со ваквото ограничување се создава правна несигурност со тоа што значително се ослабнува заштитата на присилното исполнување на обврските, се создава можност за бројни злоупотреби од страна на должниците и поттикнува неисполнување на обврските од страна на должниците (финансиска недисциплина).

Воедно, доверителите се ставаат во подредена положба за сметка на должниците, во услови кога извршувањето не зависи само од доверителот туку и од постапувањето на извршителот, од реалната можност за наплата, а особено и од однесувањето на должникот.

Имено, под сознание дека заштита на присилното исполнување е временски ограничена само на десет години, должникот кој со неговото неисполнување го довел доверителот во ситуација да пристапува кон присилно извршување, би бил уште повеќе мотивиран да не ги исполнува неговите обврски во наведениот рок, вешто да изнаоѓа начини за избегнување на исполнување на неговите обврски, би го заштитувал неговиот имот од извршување, би остварувал приходи од неидентификувани извори и на начини коишто не и се познати на даночната администрација, би поведувал и водел разни судски постапки само да го опструира на извршувањето, се додека не претече наведениот рок од десет години.

Со оглед дека наведениот став 2 е исклучиво во полза на должниците а на целосна штета на доверителите, се создава нееднаква положба помеѓу граѓаните и правните лица кога се јавуваат во улога на доверители во однос на граѓаните и физички лица – должници кои се јавуваат во улога на должници и демонстрираат финансиска недисциплина. Исто така, улогите на должник и на доверител се релативни, т.е. едно лице може да се појави и во едната но и во другата улога.

Понатаму, отсуствува транспарентна анализа поткрепена со соодветна аргументација дека рокот од десет години е доволен за присилно исполнување на обврските на должникот и нуди соодветна заштита на интересите на доверителите.

Ако се има во предвид досегашната пракса на банките и штедилниците, се изведува заклучок дека предложената одредба не може да обезбеди соодветна заштита на доверителите во контекст на севкупните состојби во општеството и однесувањето на должниците особено што истовремено не се предвидуваат дополнителни мерки за зголемување на сигурноста на доверителите за наплата на нивните побарувања

Крајно, воведувањето на т.н. апсолутен рок на застареност од десет години не само што ќе ги оневозможи доверителите присилно да ги наплатат нивните побарувања туку ќе ги изложи и на големи трошоци поради неуспехот да се намират во рокот од десет години, кои ќе паднат на товар на доверителите.

ПРЕДЛОГ:

Од сите причини наведени погоре, се предлага ставот 2 целосно да се брише од член 415.

ЧЛЕН 432 (3) - ЗЛАТНА И ВАЛУТНА КЛАУЗУЛА

КОМЕНТАР:

(3) Ако паричната обврска спротивно на пропис гласи на плаќање во злато или во странска валута, нејзиното исполнување може да се бара само во домашна валута според продажниот курс на централната банка на државата што важи на денот на стасувањето односно, по барање на доверителот, на денот на плаќањето.

ПРАШАЊЕ:

Не е јасно на што се мисли “спротивно на пропис” и како да се толкува генерално член 432? Нашето разбирање за член 432 е дека доколку се договорени курсевите при задолжување и исполнување на обврската тогаш истите адекватно се применуваат. Доколку не се наведени, тогаш денарските обврски индексирани во валута се исполнуваат со примена на среден курс за странската валута, додека девизните обврски се исполнуваат со примена на продажен курс одреден од централната банка (НБРСМ). Дали постои регулатива со која НБРСМ е обврзана да ги објавува продажните курсеви? Во моментот постои објава за куппродажни курсеви за потребите на државните органи.

ЧЛЕН 435 (2) ПЛАЌАЊЕ ПРЕД РОКОТ

КОМЕНТАР:

Банката кај одредени склучени договори има одредба со која го ограничува правото за предвремена отплата. Ова е случај кај кредити одобрени од туѓи извори на средства, каде Банката склучува договор за кредит со странски/домашен кредитор и средствата по овој договор ги репламира како под-заеми/суб-кредити до крајни корисници. Одредбата за неможност за предвремена отплата која се применува на банката се пренесува и на крајните корисници, поради изворот на средства. Не би требало во секоја ситуација откажувањето на правото за предвремена отплата да биде ништовно.

(2) Ништовна е одредбата од договорот со која должникот се откажува од ова право.

ЧЛЕН 437 (1) - ВИДОВИ СТАПКИ НА ДОГОВОРНА КАМАТА

КОМЕНТАР:

(1) Договорната камата може да биде пресметана со користење на фиксна и/или на променлива каматна стапка.

ПРЕДЛОГ:

Во портфолијата на Банката се уште има затекнати побарувања и обврски каде каматната стапка е прилагодлива, односно променлива согласно дискреционото право. Сите ново склучени договори се со фиксна или прилагодлива стапка. Се очекува законот да не важи ретроактивно, односно да се однесува само за ново договорените работи а постоечките да се променат согласно одлуките на клиентите.

Да се додаде нов став 4 кој ќе гласи:

“(4) Доверителот / банката / штедилницата може да определи поповолна променлива каматна стапка за должникот / депонентот, од онаа која би се утврдила со примена на договорно утврдената маргина.”

Постоечките ставови (4), (5) и (6), да станат (5), (6) и (7).

ЧЛЕН 438, (2) – ВИСИНА НА СТАПКАТА НА ДОГОВОРНАТА КАМАТА

КОМЕНТАР:

Во врска со начинот на пресметка на висината на стапката на договорната камата, членовите на МАКЕДОНСКАТА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА се обврзани да ги следат принципите и практиките од Европската регулатива. Во таа смисла, потребно е да се разгледа можноста за регулирање на висината на каматната стапка на начин согласно кој ќе се овозможи истата да се формира врз основа на конектен пазарен механизам, како што се формира секоја друга цена во било која друга дејност.

Во секој случај, а со оглед дека нема ниту една позначајна промена која го оправдува дополнителното намалување на висината на каматната стапка во делот на процентните поени кои се додаваат на референтната стапка (од 10 на 8 процентни поени во трговски договори, како и од 8 на 6 процентни поени во договорите во кои барем едното лице не е трговец), во најмала рака очекувањето е да се остане на сегашниот механизам и начин на пресметка на каматата предвиден во важечкиот ЗОО (плус 10 процентни поени во трговски договори, плус 8 во договорите во кои барем едното лице не е трговец).

Секако, доколку се променат економските состојби и условите во однос на сегашните, прашањето за висината на стапката на договорната камата може повторно да се разгледува.

Наведениот коментар кон овој член, се однесува и на член 300 од Предлог-законот каде се утврдува висината на законската казнена камата.

ПРЕДЛОГ:

Во став 2 зборот „30“ да се замени со зборот „50“.

Став 6,7,8 и 9 да се брише.

Став 12 да се врати ставот од членот со стар текст.

ЧЛЕН 441 – КАКО И ДО КОГА ТЕЧЕ ДОГОВОРНАТА КАМАТА

ПРЕДЛОГ:

Став 3 да се брише.

ЧЛЕН 487 (4) –ОТСТАПУВАЊЕ НАМЕСТО ИСПОЛНУВАЊЕ ИЛИ ЗАРАДИ ИСПОЛНУВАЊЕ

КОМЕНТАР:

Предмет на анализа е став 4 каде се вели дека должникот на отстапеното побарување може да ја исполни својата обврска и спрема отстапувачот, дури и кога е известен за отстапувањето.

Се наметнува потреба од преиспитување на оваа одредба во смисла, дали должникот на отстапеното побарување кога е известен дека на страната на доверителот настанала промена со отстапување на побарувањето треба да има можност да исполни обврска спрема отстапувачот, во услови кога примачот на побарувањето очекува прилив на средства од должникот на отстапеното побарување.

Споменатата законска можност би можела да ги усложни односите помеѓу отстапувачот и примачот во услови кога примачот се одлучува да склучи договор за отстапување на побарување заради исполнување најчесто со единствена цел, а тоа е регулирање на одреден должничко доверителски однос со отстапувачот, но сепак останува неизвесно дека должникот ќе ја исполни обврската спрема примачот.

Од тие причини, да се разгледа можноста за измена на член 487 став 4 во насока на тоа да должникот на уредно отстапеното побарување биде должен да ја исполни својата обврска само спрема примачот.

ЧЛЕН 1094 - ПРЕБИВАЊЕ МЕЃУ САЛДАТА НА ПОВЕЌЕ СМЕТКИ

КОМЕНТАР:

Во моментално важечкиот ЗОО кој гласи „Ако депонентот кај иста банка има повеќе тековни сметки, активното и пасивното салдо на овие сметки заемно се пребиваат, доколку поинаку не е договорено“, е испуштен од предлог законот за облигациони односи.

ЗАБЕЛЕШКА:

Испуштањето на овој член остава простор истиот клиент да има сметка со позитивно салдо, а истото да не може да биде искористено за подмирување на негативно салдо на друга трансакциска сметка.

ПРЕДЛОГ:

Членот треба да се дополни и во новиот предлог закон.

ЧЛЕН 1235 (2) - ОТСТРАНУВАЊЕ НА ДОЛГОВНО САЛДО

КОМЕНТАР:

Да се преуреди бидејќи внесува книговодствени поими (пасивна, долгово сладо) и е нејасен. Паричниот депозит е обврска за банката и како таков се евидентира на сметки (пасивни) кои може да имаат само салдо на побарува (потражно салдо). Кога од депозитната сметка ќе се исплатат повеќе средства, тогаш таа сметка влегува во пречекорување. Книговодствено, сметката не е во пречекорување зошто се креира побарување кое треба да се надомести.

(2) Ако банката извршила една или повеќе уплати и исплати во рамките на договорот за депозит, што ја прават сметката пасивна, за тоа мора без одлагање да го извести депонентот кој е должен веднаш да преземе мерки за да се отстрани долговното салдо.

ЧЛЕН 1235, (2) – ОТСТРАНУВАЊЕ НА ДОЛГОВНО САЛДО

ПРЕДЛОГ:

Се предлага, ставот 2 да гласи:

“ (2) Ако банката извршила една или повеќе уплати и исплати во рамките на договорот за депозит, што ја прават сметката пасивна, за тоа мора во рок не подолг од 45 дена да го извести депонентот кој е должен веднаш да преземе мерки за да се отстрани долговното с-

ЧЛЕН 1237, (2) – СОСТОЈБА НА СМЕТКАТА

ПРЕДЛОГ:

Се предлага ставот 2 да гласи:

“ (2) Банката е должна, на барање на депонентот, да му достави извештај за состојбата на сметката.”

ЧЛЕН 1240 (1) - ПЛАЌАЊЕ НА КАМАТА

КОМЕНТАР:

(1) “Банката е обврзана да плаќа договорна камата на средствата депонирани кај неа, доколку со посебен пропис не е поинаку определено.”

Ставот 1 и обврската која се наметнува за банките е целосно неприфатлива, па предлогот е истата да се измени на начин што банката нема да биде обврзана да плаќа договорна камата во секој случај, туку ќе се предвиди можност за примена и на т.н. негативни каматни стапки доколку пазарните услови тоа го бараат. Ваквиот став во целост кореспондира со принципите и практиките кои се применуваат во останатите држави од ЕУ.

Имено, во врска со истакнатото барање за предвидување на можноста за примена на т.н. негативни каматни стапки секако доколку тоа го бараат пазарните услови, покрај практиките на државите од ЕУ се повикуваме и на Одлуката за засздолжителната резерва донесена од страна на НБРСМ, каде во точка 15 став 3 стои дека банките се должни да платат надомест на Народната банка доколку утврдените стапки на расположивиот депозит на Европската централна банка се негативни. Доколку ваквата обврска се наметнува за банките од страна на Народната банка, тогаш поагајќи од принципот на еднаквост, се очекува да се предвиди можност и банките да наплаќаат надоместок од депонентите доколку пазарните услови го налагаат тоа. Со други зборови, загубата поради воведување на негативните каматни стапки од страна на Европската централна банка треба еднакво да се рефлектира за сите субјекти, па доколку се предвидува надоместок за банките тоа би требало да биде случај и за депонентите особено за депозитите во валута ЕУР.

ПРЕДЛОГ ИЗМЕНА НА ЧЛЕН:

“Банката е обврзана да плаќа договорна камата на средствата депонирани кај неа, доколку со посебен пропис не е поинаку определено, освен на депозитите по видување. Договорната камата може да биде нула и негативна. “

(3) “Ако висината на каматната стапка не е определена со договорот, во договорите меѓу лицата од кои барем едното не е трговец се применува каматна стапка во висина од една третина од стапката на законската казнена камата за соодветната валута, а во трговските договори или договорите меѓу трговци и лицата на јавното право се применува каматна стапка во висина од една половина од стапката на законската казнена камата за соодветната валута.”

ЗАБЕЛЕШКА:

Предложената стапка не е резултат на економски фактори, туку се определува нормативно со овој закон. Сите парични средства депонирани во банките преставуваат главен извор за финансирање во државата а каматната стапка преставува нивна цена. Од тука каматните стапки мора да се резултат на пазарните движења.

ПРЕДЛОГ:

„Да се применува каматната стапка за депозити без валутна клаузула за валута Денари а едномесечен ЕУРИБОР за валута евро и ЛИБОР за останатите валути. Сите објавени на страницата на НБРСМ.,,

ЧЛЕН 1240 СТАВ 3 - ПЛАЌАЊЕ КАМАТА

КОМЕНТАР:

Плаќањето на камата на банката зависи од пазарните услови. Утврдување на висина на стапка која не е пазарна ја става банката во понеповолна положба. Да се промени во насока дека доколку истата не е договорена, тогаш да се применуваат стапки на депозити по видување, како категорија која е најблиска до природата на самиот производ. Да се исклучи делот за утврдување на висина на каматна стапка согласно законската казнена.

(3) Ако висината на каматната стапка не е определена со договорот, во договорите меѓу лицата од кои барем едното не е трговец се применува каматна стапка во висина од една третина од стапката на законската казнена камата за соодветната валута, а во трговските договори или договорите меѓу трговци и лицата на јавното право се применува каматна стапка во висина од една половина од стапката на законската казнена камата за соодветната валута.

ЧЛЕН 1241, (1) - ПОСЕБНИ ПРАВИЛА ЗА ШТЕДНИ ВЛОГОВИ

КОМЕНТАР:

Да се предвиди можност за примена на т.н. негативни каматни стапки доколку пазарните услови тоа го бараат.

Да се имаат во предвид аргументите изнесени во коментарот кон член 1240 став 1 погоре.

ЧЛЕН 1241, (2)- ПОСЕБНИ ПРАВИЛА ЗА ШТЕДНИ ВЛОГОВИ

(2)“Во штедната книшка се внесуваат сите уплати и подигања на пари.”

ЗАБЕЛЕШКА:

Во секојдневното работење постојат голем број случаи каде уплатите и исплатите од книшка не се впишуваат веднаш во книшката, туку при прво појавување на депонентот со книшката на шалтер. Такви трансакции се оние кои се извршуваат преку е-банка /м-банка, трансакции кои се спроведуваат врз основ на траен налог потпишан од страна на депонентот и др.

ПРЕДЛОГ ПРОМЕНА НА ЧЛЕНОТ:

“Во штедната книшка се внесуваат сите уплати и подигања на пари во моментот кога депонентот физички ќе ја презентира книшката на шалтерите во банката.”

ЧЛЕН 1241, СТАВ 3 - ПОСЕБНИ ПРАВИЛА ЗА ШТЕДНИ ВЛОГОВИ

“ (3) Во односите помеѓу банката и депонентот, уписите во штедната книшка потврдени со печатот на банката и потписот на овластеното лице се доказ за уплатите, односно за подигањата.”

ЗАБЕЛЕШКА:

Предлагаме овој член да се адаптира, односно истиот да ги опфати и новините во начините на вршење трансакции, користејќи алтернативни канали на дистрибуција (на пример е-банкинг, м-банкинг). Доколку формулацијата на овој став остане непроменета се добива впечаток дека валидни се само оние уплати и исплати кои се вршат на шалтер и кои веднаш (физички) се запишуваат во штедната книшка од страна на шалтерскиот работник.

Исто така, дури и кога депонентот доаѓа со штедната книшка на шалтер, уплатата, односно исплатата од книшката се впишува електронски во книшката и се заверуваат со електронски потис.

ПРЕДЛОГ:

“Во односите помеѓу банката и депонентот, уписите во штедната книшка кои се евидентираат електронски и се потврдуваат со електронски потпис на банката се доказ за готовинските уплати, односно за готовинските подигања. Доказ за безготовинските трансакции од/кон штедна книшка се налозите за овие трансакции.

ЧЛЕН 1241 (4) - ПОСЕБНИ ПРАВИЛА ЗА ШТЕДНИ ВЛОГОВИ

(4) Штедната книшка може да биде издадена само на име на определено чице или на доносител.

ЗАБЕЛЕШКА:

Книшките на доносител се веќе долг период во спротивност на законската регулатива, и банкарската пракса.

ПРЕДЛОГ:

Делот од реченицата „или на доносител,” да се брише.

ЧЛЕН 1250 (1) (2) - СРЕДСТВА

ДОПРЕЦИЗИРАЊЕ НА ОДРЕДБИТЕ КАКО БИ БИЛЕ ПОЈАСНИ:

(1) Паричните средства на трансакциската сметка се остваруваат со уплати од страна на клиентот и со наплати на паричните износи од трети лица извршени во корист на негова сметка.

(2) Банката е должна преку трансакциската сметка да врши плаќање по налог на клиентот во рамките на неговото покритие, ако поинаку не е договорено.

Член 1251 Располагање со салдото

Корисникот на трансакциската сметка може во секој момент да располага со салдото што на сметката се појавува во негова корист, освен ако не е поинаку договорено или не се донесени мерки од надлежен орган.

ЧЛЕН 1252 (1) - ПРОМЕНА НА ПРАВИЛАТА ЗА ДОГОВОРОТ ЗА НАЛОГ

КОМЕНТАР:

(1) Банката одговара за извршувањето на налогот на депонентот според правилата на овој закон за договорот за налог.

ПРЕДЛОГ:

Да се усогласи терминологијата, наместо депонент да стои или корисник на трансакциска сметка или клиент

ЧЛЕН 1253 - ТРАЕЊЕ

КОМЕНТАР:

Членот предвидува дека ако во договорот за трансакциска сметка не е утврден рокот на неговото траење, секоја страна може да го раскине со отказан рок од еден месец, ако со посебни прописи за определени случаи не е поинаку определено.

ЗАБЕЛЕШКА:

Предвидениот минимален отказан рок го оневозможува раскинувањето на договорот за трансакциска сметка во случаи на проценка на ризик. Во моменталното работење на банките, при проценка на, на пример, ризикот од перење пари и финансирање тероризам, деловниот однос (а под деловен однос се подразбира поседувањето на сметка) се прекинува веднаш и без одлагање.

ПРЕДЛОГ:

Членот да се смени на начин што ќе гласи: “Ако со договорот за трансакциска сметка не е утврден рокот на неговото траење, секоја страна може да го раскине со отказан рок утврден во договорот за трансакциска сметка”.

ЧЛЕН 1254 (1) – ПРОВИЗИЈА

КОМЕНТАР:

- (1) Банката има право да засметува провизија за извршените услуги што се опфатени со договорот за трансакциска сметка.

Вака дефинирана одредбата исклучува право на Банката за наплата на останати трошоци поврзани со Договорот за трансакциска сметка.

ПРЕДЛОГ:

Да се врати одредбата како и во моментално важечкиот закон.

ЧЛЕН 1254 (2) - ПРОВИЗИЈА

КОМЕНТАР:

Банката клиентот го задолжува за износ на провизија и истиот го наплатува од трансакциската сметка на клиентот. Адекватно променето.

ПРЕДЛОГ ПРОМЕНА НА ЧЛЕНОТ:

- (2) Банката износот на провизијата го наплатува во своја корист од трансакциската сметка, доколку меѓу страните не е поинаку договорено.

ЧЛЕН 1255 (1) – ИЗВЕСТУВАЊА И ИЗВОДИ

КОМЕНТАР:

Се предлага ставот 1 да се измени и да гласи:

“(1) При секоја промена на состојбата на трансакциската сметка, банката е должна **да му овозможи известување на корисникот** најдоцна наредниот ден од настанувањето на промената.”

Целта на измената е да се прецизира дека известувањето не мора да биде по пошта, смс или слично – туку дека доволно е банката да му овозможи известување на корисникот преку дигиталните банкарски канали (е-банкинг или м-банкинг).

Банката не може да има обврска да го извести корисникот (корисникот може да не биде достапен или да не ги ажурирал контакт податоците. Затоа банката може да има обврска само да му овозможи на корисникот известување, а од корисникот ќе зависи дали сака или не сака да биде известен.

ЧЛЕН 1255 (1) (4) - ИЗВЕСТУВАЊА И ИЗВОДИ

КОМЕНТАР:

Со оглед дека посебни прописи го регулираат отворањето и работењето со трансакциските сметки а и во период на донесување на Закон за платежни услуги и платни системи, одредбата за известувањата со прецизирање на рок не треба да биде дефинирана во овој законик. Дополнително, со електронско и мобилното банкарство клиентите за променените се достапни во реално време. Да се исклучи најдоцна наредниот работен ден по настанување на промената.

ПРЕДЛОГ ЗА ПРОМЕНА ВО ЧЛЕНОТ:

(1) При секоја промена на состојбата на трансакциската сметка, банката е должна да го извести корисникот најдоцна наредниот работен ден по настанување на промената.

(4) И по неговото одобрување, изводот од трансакциската сметка може да се оспорува поради грешки во пишувањето или во пресметката, поради испуштање или дуплирање, но ова оспорување мора да се преземе најдоцна во рок од една година од ликвидацијата (затворањето) на трансакциската сметка, инаку правото се гаси.

ЧЛЕН 1255 ТОЧКА (4)

КОМЕНТАР:

Во формулацијата „оспорување мора да се преземе најдоцна во рок од една година од приемот на сметката за ликвидацијата на салдото по заклучувањето на трансакциската сметка, инаку правото се гаси,,

ЗАБЕЛЕШКА:

Документираниот материјал во хартиена форма (налозите) од направените трансакции, како и електронската евиденција на налозите кои се евидентираат во изводот на сметката, согласно законската регулатива имаат рок на чување од 5-10 години од направената трансакција. По истек на законски предвидениот рок за архивирање, Банката не чува податоци за направените трансакции, ниту во писмена ниту во електронска форма, односно истите се поништуваат. Искуството пак од работењето со трансакциските сметки покажува дека сметките остануваат активни по 20,30,40 години од отворањето. Затоа, временскиот рок за оспорувањето на трансакција не е применливо да се врзе со датум на ликвидирање на сметката.

ПРЕДЛОГ:

Да се прецизира дека правото на оспорување треба да се превземе најдоцна во рок од една година од направената трансакција, а не една година по прием на сметката за ликвидација.

ЧЛЕН 1260 (2) - ПРАВА НА БАНКАТА ВО СЛУЧАЈ НА НЕПЛАЌАЊЕ

КОМЕНТАР:

(2) Откако ќе го раскине договорот, банката може да го повика корисникот да го испразни сефот и да го предаде назад клучот па, ако корисникот тоа не го направи, банката може да бара сефот да се отвори по судски пат, да се утврди неговата содржина и најдените предмети да се стават во судски, односно нотарски депозит или пак да се доверат на чување на банката.

ЗАБЕЛЕШКА:

Со вака предвидената одредба, не постои ефикасност во отворањето и испразнувањето на сефот, поради неефикасните судски постапки кои треба да се водат. Во ваквите случаи, банките од една страна имаат побарувања, а во исто време не се во можност повторно да го издадат сефот.

ПРЕДЛОГ:

Заради зголемување на ефикасноста на постапката за отворање на сефот за кој банката има ненаплатено побарување, да се смени ставот со следниот текст:

“Откако ќе го раскине договорот, банката може да го повика корисникот да го испразни сефот и да го предаде назад клучот па, ако корисникот тоа не го направи, банката може да бара сефот да се отвори во присуство на нотар, да се утврди неговата содржина и најдените предмети да се стават во нотарски, односно судски депозит или пак да се доверат на чување на банката.”

ЧЛЕН 1265 - ОТКАЖУВАЊЕ ОД ДОГОВОРОТ И ВРАЌАЊЕ НА КРЕДИТОТ ПРЕД РОКОТ

КОМЕНТАР:

Од Предлог законот избришан е ставот 2 во кој е наведено следното:

„Во двата случаи корисникот на кредитот е должен да ја надомести штетата, доколку давачот на кредитот ја претрпел“.

ПРЕДЛОГ:

Со бришење на оваа одредба нејасно е дали Банката ќе има право да наплатува провизија во случај на предвремена отплата на кредитот.Предлагаме да се врати одредбата.

ГЛАВА 7 АКРЕДИТИВИ

Насловот да се промени во ДОКУМЕНТАРНИ АКРЕДИТИВИ

ЧЛЕН 1271 - ОБВРСКА НА АКРЕДИТИВНАТА БАНКА И ФОРМА НА АКРЕДИТИВОТ

Насловот да се промени во “Поим”

ЧЛЕН 1272 - ФОРМА

Договорот за издавање на акредитив е писмената исправа, додека акредитивот банката го издава во хартиена форма или електронски.

ПРЕДЛОГ:

Акредитивот мора да биде издаден на писмено, во хартиена или електронска форма.

ЧЛЕН 1273 - КОГА НАСТАНУВААТ ОБВРСКИТЕ

Предлагаме преформулација наместо “врзан” – “обврзан”

- (2) Налогодавачот е обврзан со издадениот налог од моментот кога налогот пристигнал до банката.

Член 1274 Независност на акредитивот

Да се преименува членот во “Начело на независност”

ПРЕДЛОГ:

Акредитивот е засебна, независна трансакција, правно одделена од купопродажниот или друг договор кој претставува основа за отворање на акредитивотот, дури и во случај кога акредитивот се повикува на таквиот договор.

ЧЛЕН 1275 - ДОКУМЕНТАРЕН АКРЕДИТИВ

Да се преименува во “Начело на документарност”

ПРЕДЛОГ:

Во операциите со акредитив банките работат со документи, а не со стоки, услуги и/или извршување на други работи на кои истите документи би можеле да се однесуваат.

ЧЛЕН 1276 - ДОЛЖНОСТ НА АКРЕДИТИВНАТА БАНКА

Се користи термини “должна” и “должност” додека во банкарската пракса усвоен е терминот “обврска”. Дали во правна смисла постои суштинска разлика во термините?

Банката која отвора документарен акредитив е должна да изврши плаќање под условите предвидени во акредитивот.

ЧЛЕН 1277 - ОТПОВИКЛИВ АКРЕДИТИВ

Според UCP 600 Акредитивот е неотповиклив дури и ако тоа не е наведено. Предлагаме да се брише членот 1277 бидејќи оваа можност е исклучена со последното ревидирање на UCP.

ЧЛЕН 1278 - НЕОТПОВИКЛИВ АКРЕДИТИВ

Да се преименува во “Начело на неотповикливост”

Да се преуреди став (1) согласно коментарот за членот 1277 за отповикливост

Став (2) термините самостојна и непосредна обврска се неадекватни, освен ако имаат поинакво правно толкување.

Предлагаме став (2) да гласи:

Документарниот акредитив претставува неотповикливо превземена обврска на акредитивната банка спрема корисникот.

Став (3) и (4) да бидат издвоени во посебен член со наслов “Конфирмација”

Предлог за истите ставови:

(3) Неотповикливиот документарен акредитив може да биде конфирмиран од некоја друга банка (конфирмирачка банка), која со додавањето на конфирмацијата, покрај акредитивната банка, превзема дополнителна независна обврска спрема корисникот.

(4) Нотификацијата на акредитивот на корисникот од страна на некоја друга банка не е самата по себе конфирмација на овој акредитив.

ЧЛЕН 1279 - ДОЛЖНОСТИ НА БАНКАТА ВО ПОГЛЕД НА ДОКУМЕНТИТЕ

Терминот должности да се усогласи со коментарот од член 1276.

Да се изврши дополнување заради усогласување согласно праксата

- (1) Банката е должна да испита дали документите се во сообразност со условите содржани во акредитивот според утврдените критериуми во меѓународната стандардна банкарска пракса.

Во став (2) дефинирањето на “најкраток рок” е условен од UCP600 а тоа е рокот утврден на 5 (пет) работни (банкарски) дена сметано по денот на презентација. Предлог:

- (2) Кога ќе ги прими документите и ќе утврди дека истите не се во согласност со условите содржани во акредитивот, банката мора во најкраток рок за тоа да ја извести страната која ги презентира документите, наведувајќи ги притоа сите утврдени отстапувања на документите од условите содржани во акредитивот.

ЧЛЕН 1280 - ГРАНИЦИ НА ОДГОВОРНОСТА НА БАНКАТА

Насловот да гласи: Ограничување на одговорноста на банката.

Постоечката одредба и предложената алтернатива се недоречени.

ПРЕДЛОГ:

(1) Банката не презема обврска ниту одговорност за формата, потполноста, точноста, автентичноста, фалсификување или правно дејство на било кој документ кој и е презентираан по акредитивот.

(2) Банката не презема обврска и одговорност ниту за работите и дејствијата кои треба да ги извршат трети лица а произлегуваат од тие документи.

ЧЛЕН 1281 (2) - ПРЕНОСЛИВОСТ НА АКРЕДИТИВОТ

Предложена измена во текстот се заради допрецизирање.

ПРЕДЛОГ:

(2) Акредитивот кој што во условите е означен како пренослив му дава можност на корисникот (прв корисник) да бара од банката да го пренесе акредитивот, во целост или делумно, на друг корисник или корисници (втор корисник/ци).

ЧЛЕН 1282 - ПРИМЕНА НА ОБИЧАИТЕ И НА ПРАКТИКАТА

Дополната се врши бидејќи сите активности по акредитивното работење не се детално разработени. Законикот дава генерални начела за работење, додека UCP и останатите поврзани обичаи и пракса прецизно ја регулираат предметната материјата.

ПРЕДЛОГ:

Доколку нешто друго не е договорено или опфатено со овој законик, на работењето со акредитиви се применуваат обичаите и практиката објавени од Меѓународната трговска комора со седиште во Париз, што се на сила на денот на отворање на акредитивот.

ЧЛЕН 1284 - ФОРМА

Договорот за издавање на гаранција е писмената исправа, додека гаранцијата банката ја издава написмено, или во хартиена форма или електронски. Со оваа формулација не е јасно дали гаранциите издадени по СВИФТ и електронските гаранции за јавни набавки се опфатени со поимот приватна исправа?

Гаранцијата мора да биде издадена написмено, во хартиена или електронска форма.

ЧЛЕН 1286 - ПОТВРДА НА ГАРАНЦИЈАТА (СУПЕРГАРАНЦИЈА)

ПРЕДЛОГ:

Да се промени насловот на Членот „Потврда на гаранцијата (супергаранција)“ и да гласи:

„Потврда на гаранцијата и контра гаранцијата“

Предложениот член да се измени и да гласи (измените се маркирани соодветно):

“Контра гаранција и потврда на гаранцијата“

(1) Кога банка контра-гарант по налог на нејзин клиент-налогодавач бара од банка да издаде нејзина гаранција врз основа на примената контра-гаранција во полза на корисник со кој налогодавачот воспоставил правен однос, банката контра-гарант е должна да и го плати на банката секој износ што го платила банката врз основа на издадената гаранција.

(2) Во правниот однос може да се јават две банки контра гарант, при што првата банка контра гарант по налог на нејзин клиент-налогодавач бара од друга банка контра гарант таа да издаде своја контра гаранција во полза на трета банка која ќе издаде гаранција во полза на корисникот со кој налогодавачот воспоставил правен однос. Одредбите за плаќање од првиот став се применливи и тука.

(3) Ако друга банка ја потврди обврската на банката контра гарант со издавање на своја гаранција во полза на банката гарант кој станува корисник на оваа гаранција, банката корисник на оваа гаранција може своите барања од издадената гаранција да ги поднесе до банката што ја потврдила гаранцијата во случај да не се наплати од банката контра гарант.”

ЧЛЕН 1288 - ГАРАНЦИЈА „БЕЗ ПРИГОВОР“ И „НА ПРВ ПОВИК“

Предложена е дополна за појаснување дека се работи за независни гаранции и усогласување со меѓународната банкарска пракса на гаранциско работење.

Гаранција „без приговор“ и „на прв повик“ (независна гаранција)

(1) Ако банкарската гаранција содржи клаузула „без приговор“ или пак содржи зборови што имаат исто значење или доколку гаранцијата подлежи на обичаите и практиката објавени од Меѓународната трговска комора со седиште во Париз, кои што се одредени во гаранцијата, банката не може да ги истакнува спрема корисникот приговорите што налогодавачот може како должник да ги истакнува спрема корисникот по обезбедената обврска, односно гаранцијата е независна од договорниот однос кој го обезбедува.

(2) Ако банкарската гаранција содржи клаузула „на прв повик“ или пак содржи зборови што имаат исто значење или доколку гаранцијата подлежи на обичаите и практиката објавени од Меѓународната трговска комора со седиште во Париз, кои што се одредени во гаранцијата, банката е должна на барање на корисникот да изврши исплата по основ на гаранцијата и нема право да бара исполнување на било кои дополнителни услови.

(3) Налогодавачот е должен да и го плати на банката секој износ што го платила банката врз основа на издадената гаранција.

(4) Корисникот на гаранцијата му го должи на налогодавачот износот примен врз основа на гаранцијата на кој инаку не би имал право поради оправданите приговори на налогодавачот.

ЧЛЕН 1303 (2) - ВРЕМЕНСКА ПРИМЕНА

КОМЕНТАР:

Одредбите од предлог законот кои се однесуваат на каматите и застареноста ќе се применуваат и на каматите од веќе настанатите облигациони односи што стасуваат по започнување со неговата примена/врз облигационите односи што настанале пред денот на пополнување со негова примена.

ПРЕДЛОГ:

Предлагаме сите одредби да важат на облигационите односи кои настанале по стапување на сила на законот, а не истите да имаат ретроактивно дејство.

ЧЛЕН 1303 СТАВ 3 – ВРЕМЕНСКА ПРИМЕНА

КОМЕНТАР:

Предмет на анализа е ставот 3 каде се вели дека, правилата од овој закон што се однесуваат на застареноста ќе се применуваат и врз облигационите односи што настанале пред денот на започнувањето со неговата примена.

Имено, во член 52 став 4 од Уставот на Република Македонија е предвидена општа уставна забрана на важење на прописите наназад, освен по исклучок, во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Со оглед дека една од побитните измени во предлог-законот во делот на застареноста е токму губењето на можноста да се бара присилно исполнување на побарувањата утврдени пред судот или пред друг надлежен орган поради протек на рок од десет години, се изведува заклучок дека член 415 став 2 од предлог-законот би требало да биде поповолна за граѓаните во однос на член 368 од важечкиот Закон за облигационите односи (објавен во Службен весник на РСМ бр. 18/2001...123/2013).

Од аспект на утврдување на т.н. поволност за граѓаните што е предуслов за повратно дејство на одреден закон или дел од неговите одредби, напоменуваме дека споменатата одредба од член 415 став 2 од Предлог-законот е поповолна исклучиво за една категорија на граѓани кои имаат улога на должници, но не и за сите граѓани.

Понатаму, улогите должник и доверител се релативни, односно истите граѓани може да се јават и во улога на доверители од друг облигационен однос. Во исто време, постои и една друга група на граѓани кои се јавуваат исклучиво во улога на доверители, така да со предвидување на повратно дејство, за една друга категорија на граѓани (доверители) се создава понеповолна ситуација бидејќи се лишуваат од можност за наплата на нивните побарувања.

Без оглед што можеби преовладува претпоставката дека поголем број од граѓаните се јавуваат во улога на должници, сепак кога се врши оценување на поволноста на еден закон или на дел од неговите одредби за граѓаните, треба да се имаат во предвид интересите на сите граѓани, а не само на една група на граѓани кои би добиле поповолна позиција за сметка на друга група на граѓани кои би биле доведени во понеповолна ситуација.

Воедно, ова е првпат да се предвидува реотрактивно дејство на специфични одредби од предлог-законот без притоа да се согледаат далекусежните негативни последици кои би ги создала предложената одредба за доверителите.

Ваквото повратно дејство особено во контекст на член 415 став 2 од Предлог-законот би било крајно неповолна и за правните лица како субјекти на правото зад кои стојат групи физички лица-граѓани на кои правото им дозволува да дејствуваат како една индивидуа со цел да постигнат одредени цели, а се јавуваат во улога на доверители.

Наспроти предлогот да законски се интервенира во лишувањето на доверителите од правото да присилно ги наплаќаат побарувањата после протекот на периодот од десет години, принципот на владеењето на правото го обврзува законодавецот да конципира правни норми кои ќе ја гарантираат правната сигурност на сите граѓани а не само на дел од нив за сметка на останатите. Тука секако треба да се имаат во предвид и интересите на правните лица и секој субјект кој има улога на доверител.

Предочуваме дека со усвојување на предложената одредба од член 1303 став 3 во контекст на член 415 став 2 од Предлог-законот ќе им се нанесе директна штета на сите доверители и

Македонска Банкарска Асоцијација

тоа без никаква вина кај нив, а само заради тоа што протекол рок во кој не успеале присилно да ги наплатат своите побарувања од причини кои не зависат од доверителите. Воедно, сознанието дека присилното исполнување на побарувањата утврдени пред судот или пред друг надлежен орган ужива заштита само ограничен временски период без оглед што доверителот презел потребни дејствија за да ги наплати своите побарувања ќе создаде негативен впечаток стимулирајќи финансиска недисциплина.

ПРЕДЛОГ:

Поради сето наведено претходно, предлагаме Член 1303 став 3 целосно да се брише од Предлог законот.

III. НАПОМЕНА

Законот за облигационите односи е важен системски Закон во правниот систем на Република Северна Македонија, кој наоѓа и значајна примена во секојдневното работење на банкарскиот сектор.

Поради наведеното, а зариди обемот на Предлогот текстот на Законот за облигационите односи и краткиот рок даден за достава на забелешки и коментари по Предлог Законот, МАКЕДОНСКА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА напоменува и го задржува правото да достави и другу дополнителни предлози за измени на текстот на Предлог Законот во текот на јавната расправа по одредбите на Предлог Законот.

Со почит,

МАКЕДОНСКА БАНКАРСКА АСОЦИЈАЦИЈА СКОПЈЕ